

7.5.2026

Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö 9.4.2026, VN/35657/2024

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi ympäristönsuojelulain muuttamiseksi

Ympäristöministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa edellä mainittuun luonnokseen hallituksen esitykseksi. Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ympäristönsuojelulakia. Muutoksilla pannaan täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin edellyttämät lakitason sääntelyä edellyttävät vaatimukset. Ilmanlaadun turvaamiseksi lain nojalla säädetyt raja-arvot ja muut ympäristönsuojelulaatuvuuden vaatimukset ja -tavoitteet tiukentuvat huomattavasti direktiivin täytäntöönpanon myötä.

Esityksen vaikutukset kuntiin

Suomessa ilmanlaadun seurannasta vastaavat pääosin kunnat, ja kunnan ilmansuojeluun liittyvistä tehtävistä on säädetty kattavasti jo nykyisessä ympäristönsuojelulaissa. Kunnilla säilyisi edelleen ilmanlaadun seuranta-, raportointi- ja tiedottamisvelvollisuus omalla alueellaan. Kunnilla säilyisi myös vastuu ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien laatimisesta, mutta kuntien rajallisten vaikutusmahdollisuuksien vuoksi muilta viranomaisilta edellytettäisiin yhteistyötä suunnitelmien laadintaan ja toteutukseen. Lupa- ja valvontavirasto (LVV) vastaisi siitä, että tarvittavat osapuolet (LVV, kunnat, elinvoimakeskukset) ryhtyisivät yhteistyöhön ilmansuojelusuunnitelmien laatimisessa. Valtiovarainministeriö katsoo, että esityksessä on tunnistettu hyvin kuntien rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa alueensa ilmanlaatuun, ja pitää kuntien ja valtion aluehallinnon yhteistyötä kannatettavana. Esityksen mukaan ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmien laatiminen realisoituu todennäköisesti nykyistä useammassa kunnassa, ei kuitenkaan kovin monessa, koska ilmanlaadulle asetetut raja-arvot tiukentuvat. Myös mittauksen laadun dokumentointi ja ilmanlaadusta tiedottaminen lisäävät kunnille aiheutuvaa työtä riippuen kunnan ilmanlaatuilanteesta.

Uutena tehtävänä osoitettaisiin erikseen nimettäville kunnille vastuu kansallisen keskimääräisen altistumisen arviointiin tarkoitetusta seurannasta (Helsinki [HSY], Tampere ja Kuopio). Ympäristöministeriö on esitystä valmisteltaessa saanut em. kaupungeilta tiedon tehtävän vastaanottamisesta, sillä ehdolla, että tehtävästä aiheutuneet kustannukset katetaan.

Hallitus on sitoutunut hallitusohjelmassaan kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita velvoitteita. Esitysluonnoksessa on todettu selkeästi Helsinkiä, Tampereä ja Kuopioa koskevat erityisvelvoitteet ja niiden rahoittaminen, mutta muilta osin esitysluonnoksen lähtökohtana on ilmeisesti, että kyse olisi kunnan olemassa olevan tehtävän tarkentamisesta uusilla raja-arvoilla, ja kunnat toteuttaisivat tätä tarkentuvaa tehtävää nykyisten taloudellisten resurssiensa puitteissa. Asia tulisi kuitenkin todeta ja perustella selkeästi.

Lakiin lisättäisiin myös direktiivin edellyttämät uudet säännökset muutoksenhausta ja vireillepano-oikeudesta. Hallintovalitus on nähty esityksessä tarkoituksenmukaisena muutoksenhaluratkaisuna ja päätöstä on perusteltu esityksen vaikutusarvioinnissa. Esitystä voisi kuitenkin täydentää siitä näkökulmasta, miksi hallintovalitus on katsottu paremmaksi vaihtoehdoksi kuin kunnallisvalitus ja mitä tämä valinta tarkoittaa kuntien ja kuntalaisten näkökulmasta.

Esitys tulee käsitellä kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa sen sisältämien kuntavaikutusten vuoksi.

Taloudelliset vaikutukset

Esitys liittyy vuoden 2027 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ilmatieteen laitokselle aiheutuu esityksen mukaan yhteensä kustannuksia 521 000 euroa. Kustannuksia ovat ilmanlaadun kalibrointilaboratorion laatujärjestelmän akkreditoinnin laajentaminen (60 000 euroa vuodessa), ilmanlaadun mallintamissovellutusten vertailulaboratorio (40 000 euroa vuodessa) sekä neljän supermittausaseman ylläpidosta aiheutuvat kustannukset (421 000 euroa vuodessa). Supermittausasemien kustannus koostuu Ilmatieteen laitoksen lisäksi myös Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) ja Helsingin yliopiston osuudesta laitehankinnoista ja niiden ylläpidosta.

Kansallisen keskimääräisen altistumisen ja ultrapienien hiukkasten seurannasta vastaaville kunnille (Helsinki [HSY], Tampere ja Kuopio) esityksestä aiheutuu yhteensä kustannuksia 116 000 euroa vuodessa. Kustannus muodostuu neljän näytteenottoaikan laiteinvestoinneista ja niiden ylläpidosta uudistetun ilmanlaatudirektiivin velvoitteiden täyttämiseksi. Hallitus on sitoutunut hallitusohjelmassa kompensoimaan täysimääräisesti uusien tehtävien kustannukset kunnille.

Valtiovarainministeriö toteaa, että kevään kehyspäätöksessä ei ole varattu rahoitusta esityksessä esitettyihin taloudellisiin vaikutuksiin. Lähtökohtaisesti säädösmuutoksista aiheutuvat tarpeet tulee talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksen mukaisesti kattaa olemassa olevilla määrärahoilla ja kunnille rahoitus tulee kohdentaa ympäristöministeriön hallinnonalan nykyisistä määrärahoista. Rahoituksesta päätetään valtion talousarvion valmistelun yhteydessä. Esitys on sisällöltään sovitettava yhteen talousarvioesityksen

kanssa siten, että siinä esitetty voidaan toteuttaa tarkoitukseen varatun rahoituksen ja kehysten puitteissa.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä Juha Majanen

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö Mika Niemelä

VN/35657/2024-VM-44

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: